OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KONU VİYANA KONGRESİ VE ULUSLARARASI SORUNLAR

Fransız İhtilali sonucunda ortaya çıkan özgürlük ve milliyetçilik akımları Napoleon tarafından Avrupa kıtasına yayılmaya çalışılmıştır. Fransa'nın bu politikasına karşı Avrupalı diğer güçler birleşerek Fransa'yla savaşmıştır. Bu savaşlardan sonra Avrupa'nın siyasi haritası alt üst olmuş ve güçler dengesi değişmiştir. Avrupa'nın yeni siyasi şeklini düzenlemek üzere Fransa'yla savaşan Avrupalı devletler, Viyana'da bir kongre toplamıştır. 1814'te toplanan Viyana Kongresi, o zamana kadar görülmemiş büyüklükte bir toplantı olmuştur. Kongrede İngiltere, Rusya, Avusturya ve Prusya galip devletler olarak etkili olmuş ve alınan kararlara yön vermiştir. Kongrede alınan kararlar, 1815'te imzalanmış ve Avrupa'da yeni bir statü meydana gelmiştir. İngiltere, Avusturya, Rusya ve Prusya kendi çıkarları doğrultusunda Avrupa'nın siyasi haritasını ve güçler dengesini yeniden düzenlemiştir. Bu güçler hukuk tanımadan ülke sınırlarının nasıl olacağını kararlaştırmış ve aldıkları kararları baskıyla diğer devletlere de kabul ettirmiştir. Viyana Kongresi'nde, Aydınlanma Dönemi ve Fransız İhtilali ile oluşan pek çok büyük gelişmenin sanki hiç olmamış gibi kabul edilmesi, Avrupa'ya huzur getirmemiştir.

Kongrede milliyetçilik ve özgürlük akımlarını önleyebilmek için bütün kralların bu akımlar karşısında dayanışma ve fiilî yardımlaşmalarını öngören «**Metternich Sistemi**» kurulmuştur. Bu sistem çerçevesinde hareket eden ve topraklarında düzeni sağlamak için gerektiğinde baskı ve şiddet uygulamaktan çekinmeyen devletler, 1830-1848 İhtilallerinin çıkmasını engelleyememiştir. Yunan bağımsızlık hareketi, Fransız İhtilali ile yayılan ulusçuluk akımı sonucunda ortaya çıkmıştır. 1814'te Rum tüccarların ve siyaset adamlarının yer aldığı bir grup, Rusya'nın Karadeniz'deki önemli liman şehri Odesa'da Filiki Eteria (Dostluk Cemiyeti) adıyla gizli bir örgüt kurmuştur. Bu örgüt kısa sürede devlet içinde ve dışında Yunan bağımsızlığı içi çalışmaya başlamıştır. 1821'de önce Eflâk ve Boğdan 'da ardından ise Mora'da, Yunan İsyanları çıkmıştır. Mora'da başlayan isyan, hızlı bir şekilde ilerlemiş ve adalara da sıçramıştır. Ayaklanma sırasında Mora'da yaşayan 50.000 kadar Müslüman ya kaçmış ya da Rumlar tarafından katledilmiştir. İsyanda özellikle Rusya etkin bir rol oynamış, Fener Rum Patrikanesi ve diğer Avrupalı devletler de kendi çıkarları doğrultusunda Rumlara her türlü maddi ve manevi yardımda bulunmuştur. 1825'ten itibaren, Mora İsyanı'nı bastırmak için Osmanlı ordusu ile birlikte hareket eden Mısır ordusu, kısa sürede büyük başarılar kazanmış ve isyan bastırılmıştır. Bunun üzerine İngiltere, Rusya ve Fransa; Osmanlı Devletine karşı 1827 yılında Londra Protokolü'nü imzalamış ve bağımsız bir Yunan devletinin kurulacağı bildirilmiştir. Osmanlı Devleti bu kararları tanımayınca 20 Ekim 1827'de Navarin'deki Osmanlı-Mısır donanması; İngiliz, Fransız ve Rus donanması tarafından bir baskınla imha edilmiştir. Yunan İsyanına destek vermek için Rusya, Osmanlı Devleti'ne karşı savaş açmıştır. 1827-1829 Osmanlı-Rus Savaşı'nda, Ruslar Osmanlı ordusunu mağlup ederek Edirne'ye kadar ilerlemiştir. Sonuçta iki devlet arasında 1829'da Edirne Barış Antlaşması imzalanmış.

1829'da Edirne Barış Antlaşması ile bağımsız Yunan devleti kurulmuştur. Böylece 1821 yılında Rumların Mora Yarımadası'nda başlattıkları isyan, bağımsız Yunan devletinin kurulmasıyla sonuçlanmıştır.

Bu yönüyle Mora İsyanı, Balkanlarda yaşayan diğer milletlerin ayaklanmalarına model olmuştur. Rusya'nın güneye inme politikasının bir sonucu olarak Osmanlı Devleti ile Rusya arasında Kırım Savaşı yaşanmıştır. Rusya'nın Boğazlara açılma isteği ve Osmanlı Devleti'nin topraklarına göz dikmesi, İngiltere ve Fransa'nın çıkarlarına dokunmuştur. Avrupalı güçler, Osmanlı Devleti'nin yanında yer alarak Rusya'ya karşı bir Avrupa bloğu oluşturmuştur.

30 Mart 1856'da imzalanan Paris Antlaşması'na göre;

• Avrupa devletleri Osmanlı Devleti'nin Avrupa devletler hukukundan yararlanmasını kabul edecekti.

• Osmanlı Devleti ve Rusya, savaş sırasında birbirlerinden aldıkları yerleri ve esirleri geri verecekti.

• Boğazların kapalılığına dair 1841 Londra Boğazlar Sözleşmesi aynen yürütülecekti.

Karadeniz; tarafsız duruma getirilecek, bütün devletlerin ticaret gemilerine açık fakat savaş gemilerine sürekli olarak kapalı olacak, kıyılarında hiçbir tersane bulunmayacaktı.

• Sırbistan, Eflâk ve Boğdan; Osmanlı Devleti'ne bağlı kalacak, ancak bunların sahip bulundukları ayrıcalıklar genişletilecek ve bunlar antlaşmayı imzalayan devletlerin garantisi altında olacaktı. Paris Antlaşması'yla Osmanlı Devleti **ilk kez** Avrupa devletler hukukuna dâhil edilmiş ve topraklarının bütünlüğü büyük devletlerin garantisi altına alınmıştır. Böylece Osmanlı Devleti'nin bir Avrupa devleti olduğu belirtilmiştir. Avrupalı devletler kendi çıkarları doğrultusunda Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünü gerekli gördükleri için böyle bir politika takip etmeye başlamıştır. Paris Antlaşması'yla Balkanlardaki Rus nüfuzunu kırmak için Karadeniz'in tarafsızlığı ve Boğazların yabancı savaş gemilerine kapatılması sağlanmıştır. Balkanlarda Eflâk, Boğdan ve Sırbistan topraklarındaki yönetimler; Paris Barış Konferansı'na katılan devletlerin ortak garantisi altına alınmıştır. Bu şekilde Rusya'nın güneye inme politikası engellenmek istenmiştir. Osmanlı Devleti, Paris Antlaşması ile savaştan önceki sınırlarına dönmüş ve Rus tehlikesinden bir müddet kurtulmuştur. Osmanlı Devleti, Paris Barış Konferansı'na savaşı kazanmış olarak katılmasına rağmen antlaşmanın Karadeniz ile ilgili maddesi, yenilmiş olan Rusya ile birlikte kendisine de uygulanmıştır. Islahat Fermanı'nın antlaşmada yer alması da Osmanlı Devleti'nin aleyhine olmuştur. Büyük Avrupa devletleri, her ne kadar bu maddeyle devletin iç işlerine karışmamayı garanti etmişse de bu fermanla Osmanlı Devleti'nin iç işlerine müdahale edebilecekleri yeni bir kapıyı önceden açmışlardır.

SORULAR

1.) 1856 yılında imzalanan Paris Antlaşması'nda yer alan;

• Osmanlı Devleti Avrupa devletler topluluğunun bir üyesi olacak

• Osmanlı toprak bütünlüğünü Avrupalı devletlerin kefilliği altında olacak

• Boğazların kapalılığını öngören 1841 Boğazlar Sözleşmesi esaslarının devamlılığı kabul edilecek

maddeleri birlikte düşünüldüğünde;

I. Osmanlı Devleti, siyasi gücünü yitirmiştir.

II. Karadeniz Türk gölü olmaktan çıkmıştır.

III. Rusya'nın Osmanlı üzerindeki baskısı sona ermiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I ve II
E) I, II ve III

Cevap: D

2.) Osmanlı Devleti'nde ilk bağımsız olan azınlık aşağıdakilerden hangisidir?

A) Sırplar
B) Yunanlılar
C) Ermeniler
D) Karadağlar
E) Bulgarlar

Cevap: B

3.) İngiltere, Fransa ve Rusya'nın; Yunanistan hakkındaki taleplerini Osmanlı Devleti'ne kabul ettirebilmek için Osmanlı donanmasını yaktıkları yer aşağıdakilerden hangisidir?

A) Sinop
B) Navarin
C) İnebahtı
D) Çeşme
E) Çınar

Cevap: B